

Запотоцька Вікторія Анатоліївна,
кандидат географічних наук

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м.
Київ, Україна, e-mail: vzapototska@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-9299-2585>

Лошицька Вікторія Ігорівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна, e-mail: vikaloshytska@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ СУБУРБІЇ НА ПРИКЛАДІ СЕЛИЩА КОЦЮБИНСЬКЕ

Метою дослідження є оцінка сучасних громадських просторів субурбії Києва на прикладі селища Коцюбинське Бучанського району Київської області та формування практичних рекомендацій щодо розвитку громадських центрів селища.

Методика роботи. Дослідження передбачає наявність теоретичного та прикладного блоків. Перший спрямований на визначення сутності субурбії як сучасного домінуючого типу приміських просторів великих міст, дослідження теорії та методології трансформацій приміських просторів, формування громадських центрів, еволюції їх функції, ваги тощо. Прикладний блок передбачає характеристику сучасних практик приміського способу життя мешканців на прикладі селища Коцюбинське, оцінку результатів соціологічного опитування щодо перспектив трансформації громадських просторів селища. В основі дослідження покладено загальнонаукові методи, а саме, аналізу та синтезу, описовий, аналітичний літературний (джерелознавчий) методи. Серед спеціальних методів були використані метод порівняльно-географічного аналізу, картографічний, соціологічний (метод опитування).

Наукова новизна. Висвітлено сутність та зміст поняття громадських просторів, означено їх структурні форми і види, розглянуто загальні вимоги до планувальних рішень громадських центрів, визначено і охарактеризовано громадські центри селища Коцюбинське Бучанського району Київської області та розкрито їх трансформації на основі проведених моніторингових досліджень самоорганізації на рівні субурбії.

Практичне значення. Дослідження має чітко окреслений прикладний характер, оскільки за результатами роботи формуються пропозиції щодо трансформації кожного громадського простору міста з позицій його значення для мешканців селища, комфортності та доступності.

Ключові слова: громадські простори, громадські зони, субурбія, публічний простір, трансформації.

Zapototska Viktoriia,
PhD
Loshytska Viktoriia

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine,
e-mail: vzapototska@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-9299-2585>

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine,
e-mail: vikaloshytska@gmail.com

TRANSFORMATIONS OF PUBLIC SPACES IN THE SUBURBS ON THE EXAMPLE OF THE VILLAGE OF KOTSIUBYNSKE

The purpose of the study is to evaluate the modern public spaces of the suburbs of Kyiv on the example of the village of Kotsiubynske, Buchanskyi district, Kyiv region, and to formulate practical recommendations for the development of community centers in the village.

Methodology of work. The research involves the presence of theoretical and applied blocks. The first is aimed at defining the essence of the suburb as a modern dominant type of suburban spaces of large cities, researching the theory and methodology of transformations of suburban spaces, the formation of public centers, the evolution of their function, weight, etc. The application block provides a description of modern practices of the suburban lifestyle of residents on the example of the village of Kotsiubynske, an assessment of the results of a sociological survey regarding the prospects for the transformation of public spaces in the village. The research is based on general scientific methods, namely, analysis and synthesis, descriptive, analytical methods. Among the special methods, the method of comparative geographical analysis, cartographic, sociological (survey method) were used.

Scientific novelty. The essence and content of the concept of public spaces are highlighted, their structural forms and types are defined, the general requirements for planning decisions of public centers are considered, the public centers of the village of Kotsiubynske, Buchanskyi district, Kyiv region are defined and characterized, and their transformations are revealed on the basis of the conducted monitoring studies of self-organization on the suburb level.

Practical meaning. The research has a clearly delineated applied nature, since the results of the work form proposals for the transformation of each public space of the city from the standpoint of its importance for the residents of the village, comfort and accessibility.

Keywords: public spaces, public zones, suburbia, public space, transformations.

Постановка проблеми. Наразі є актуальним вивчення субурбії як домінуючого типу приміських просторів великих міст. Дане дослідження має на меті розібратись із сучасними тенденціями та практиками приміського способу життя мешканців на прикладі селища Коцюбинське, яке є анклавом Києва. Раніше субурбія великих міст слугувала місцем відпочинку для містян, для їх дозвілля, зняття психологічної напруги, відновлення фізичних сил. Згодом, під час інтенсивного розвитку великих міст, зростала вартість життя у них, що і привело до трансформації у використанні приміських просторів. Домінуючими функціями розвитку субурбій є житлова функція, яка виявляється передусім у будівництві різноманітних форматів житла, транспортна та соціальна.

Селище Коцюбинське є спроможною територіальною громадою з розвинутою інфраструктурою, постійним будівництвом житлових комплексів та, як наслідок, стрімким збільшенням населення. Для задоволення потреб мешканців працює містобудівна, дорожня – транспортна, гуманітарна та соціальна сфери, активно надаються адміністративні послуги, раціонально використовується місцевий бюджет, залучаються інвестиції, розвивається туристична галузь. Мешканці селища окрім всіх послуг, які можна отримати у місті, мають можливість користуватися зеленими просторами: Біличанський ліс, озеро, парки та сквери, що розміщені або побудовані в лісовій зоні, активні парки для підтримки здорового способу життя тощо. Дана субурбія не містить великих промислових підприємств, натомість має рекреаційний потенціал, екологічно чисті зелені зони, що вважаються «легенями Києва», громадські центри, що задовільняють будь – яку потребу. Саме тому селище Коцюбинське є привабливим для жителів не тільки Києва, а й інших населених пунктів України. Після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України більше 400 сімей з населених пунктів, де проходили чи то проходять бойові дії, обрали для свого подальшого проживання селище Коцюбинське. Нині вони забезпечені житлом та користуються не тільки пільгами, а і громадськими просторами та центрами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням субурбанізаційних процесів традиційно займаються фахівці урбаністи, географи, соціологи, фахівці з районного та міського планування. Важливих досліджень трансформаційних процесів в субурбії було досягнуто в колективній монографії «Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін» за редакцією К. Мезенцева, Я. Олійника та Н. Мезенцевої. Важливий блок монографії присвячений питанням трансформації приміських зон (К. Мезенцев, Я. Олійник, Н. Мезенцева, 2017) [13]. Зокрема К. Мезенцев доводить, що розвиток приміських зон в Україні, як і в інших постсоціалістичних країнах, не відповідає класичним моделям – так званому західному типу (Western-type) субурбанізації, коли до приміської зони переїжджають мешканці міста з вищими доходами з метою пошуку соціально та екологічно безпечнішого середовища, та протилежному типу (reversed Western-type), коли до приміської зони переїжджають переважно мешканці з низькими доходами, з метою реалізації стратегії виживання (К. Мезенцев, 2017). Тобто, автор доводить, що класичної західної моделі субурбанізації недостатньо, аби збагнути посткомуністичні перетворення житлової субурбанізації (Leetmaa et al. 2009). Це можна підтвердити й тим фактом, що традиційні тенденції до високих темпів приросту населення в передмісті, в порівнянні з великим містом, не підтверджуються. Важливішими буде показник міграції, як переміщення населення, їх напрямки та походження, показники приросту населення, показники обсягів житлового фонду у приміській зоні та зміни у структурі населення передмістя перш за все за віком, доходами, освітою [19].

Т. Фішер (Fisher), Т. Форд (Ford), С. Хірт (Hirt), М. Уреднічек (Ouředníček), Т. Таммару (Tammaru) доводять, що за рахунок переселення міських жителів за межі приміської зони здатні розвиватися процеси контрурбанізації та ексурбанізації [15, 16, 17, 18, 20].

Автори К. Мезенцев, Н. Провотар, О. Гнатюк, А. Мельничук. в публікації «Траєкторії розвитку приміських просторів» представляють практики розвитку приміських просторів міст Києва та Вінниці в контекстах соціальної диференціації мешканців та просторових конфігурацій. Автори детально аналізують повсякденні практики, зокрема мобільності, споживання, проживання, трудової діяльності, дозвілля та відпочинку, освіти, громадської діяльності. Автори також виявляють те, що у приміському просторі досить часто спостерігаються поєднання сучасних рис міського способу життя з традиційними складниками сільського способу життя, а також відбувається розмивання традиційної місцевої ідентичності. В статті автори підтверджують, що повсякденні практики мешканців субурбії поступово взаємопереплітаються, трансформуються, гібридизуються [5].

Важливість змін приміських просторів лежить перш за все в трансформаціях, що тісно зв'язані з житловою субурбанізацією. Науковці (Leetmaa, K., Brade, I., Anniste, K., Nuga, M., 2012)

доводять, що будівництво нового житла є головною складовою просторової трансформації приміських ландшафтів [18].

В цьому ключі важливого впливу на трансформації приміських просторів завдають котеджні містечка. (Савчук І., Запотоцький С., 2020). Автори зазначають, що котеджні містечка мають вищу якість життя, аніж навколишні села, і це є причиною створення соціальної поляризації в міських агломераціях, та часто створення суперечностей між мешканцями [21].

Формулювання цілей статті. Відповідно до мети дослідження основними цілями роботи є вивчення сутності субурбії як сучасного домінуючого типу приміських просторів великих міст, дослідження теорії та методології трансформацій приміських просторів, аналіз сучасних практик приміського способу життя мешканців на прикладі селища Коцюбинське, оцінка результатів соціологічного опитування щодо перспектив трансформації громадських просторів селища, формування рекомендацій щодо розвитку громадських просторів селища.

Виклад основного матеріалу. Громадський простір – це складова простору в межах населеного пункту, яка є відкритою та доступною для всіх її користувачів та створений громадою з метою забезпечення можливостей для відпочинку, реалізації комунікативного потенціалу, задоволення соціальних та суспільних потреб, сталого та гармонійного розвитку її територій.

Наявність громадського простору – це ознака демократичного суспільства. По суті будь-який міський простір є потенційно громадським. Ним може бути і вулиця, і парк, і сквер, і площа, і бульвар. Проте, щоб називатись громадським, він повинен сповідувати демократичні цінності та володіти сукупністю ознак і бути доступним для всіх; ізольованим від транспортного руху, шуму, забруднень; захищеним від злочинності, добре освітленим; безкоштовним; безбар'єрним та комунікабельним; творчим та комфортним; повинен враховувати інтереси користувачів різного віку, статусу і відображати місцеву культуру та історію [10].

Громадські простори постійно зазнають трансформації, постійно змінюються, особливо в субурбіях. Загалом, субурбія розглядається як периферійне гомогенне утворення, що формується навколо внутрішньо різноманітного міста та залежить від нього. У субурбіях поєднується міський спосіб життя з сучасними його рисами та певні елементи сільського способу життя зі своїми місцевими традиціями. Традиційна ідентичність при цьому розмивається, передмістя трансформуються та гібридизуються. Мешканці приватних садиб та котеджів, які більш замкнені у межах власного подвір'я, мають у більшості свій сад, город, домашньої птицю, проте для них це не засіб для виживання, а форма дозвілля, хобі, данина моді, а не сільськогосподарський елемент. Жителі багатоповерхівок, де простір не обмежений парканом активніше користуються публічними просторами та менш схильні до набуття елементів сільського способу життя [4, 7, 8].

Громадське життя субурбій тісно пов'язане з формуванням та розміщенням системи закладів чи то центрів дієвим та якісним культурно-побутовим обслуговуванням. Структура таких центрів залежить від величини населеного пункту, його адміністративного значення, місця в системі розселення, народногосподарського профілю. Зі зростанням окремо взятого населеного пункту просторово розвивається та ускладнюється відповідно і структура його громадських центрів [9].

В чинних ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова території» зазначається, що громадськими центрами виступають території концентрованого розміщення підприємств та закладів обслуговування населення, адміністративних будівель у планувальній структурі населеного пункту. До складу громадських центрів, крім установ і організацій обслуговування населення слід відносити адміністративні, бізнес-центри, а також об'єкти транспортної інфраструктури (пішохідні зони, території зберігання транспортних засобів, транспортно-пересадочні вузли, тощо). Також можливим є розташування житлових будинків. Громадські забудови доцільно формувати у місцях найбільшого скупчення населення, яке перебуває у денний час доби в межах центру міста, або вздовж головних площ та вулиць [1, 3].

Селища, навіть пристольного регіону, мають компактні громадські центри, які виконують одночасно функції періодичного і повсякденного обслуговування на відміну від центрів або їх систем великих міст, що отримують просторовий розвиток, а саме: формуються центри планувальних і житлових районів, центри в зонах праці та відпочинку та центрів найкрупніших міст з великою за територією зоною міста, в межах якої виділяється ядро центру з переважаючою питомою вагою адміністративно-побутових функцій [11, 12].

Громадські центри за функціональним змістом поділяються на багатофункціональні та спеціалізовані. Багатофункціональність характерна для всіх центрів, які забезпечують комплексне обслуговування планувальних житлових районів і зон праці та відпочинку. Такі центри в більшій мірі є в невеличких містах та селищах. У великих містах

формується лікувально-оздоровчі, спортивні, учбові та інші спеціалізовані центри. Як правило, спеціалізовані центри разом з основною функцією виконують ряд додаткових і обслуговуючих функцій, наприклад, функції торгівлі і громадського харчування в спортивних чи розважальних центрах.

Розрізняють компактні, лінійні і розчленовані схеми громадських центрів. Лінійні центри (зазвичай являють собою головну вулицю населеного пункту з магазинами, культурно-видовищними та адміністративними закладами) та розчленовані (включають ряд взаємозв'язаних громадських комплексів, площ, вулиць, озелених територій) притаманні малим, середнім та великим містам. Для селищ та великих сіл притаманна компактність і внутрішня пішохідна доступність. Простіший найбільш поширений тип компактного центру - пішохідна площа, забудована по периметру [2, 6].

Історія Коцюбинського почалася в перших роках ХХ століття, коли в цих місцях посеред лісу побудували залізничну станцію Біличі, що обслуговує однойменне село і хутір Берківці. Неподалік побудували лісопилку і підприємство з обробки шпал. З'явилися бараки для робітників, які стали першими жителями тутешніх місць.

Тим часом Київ розростався і поглинав найближчі хутори і села. Мешканці чинили опір приєднанню, адже, згідно з тодішнім Земельним кодексом, вони втрачали переваги у використанні орних земель та сіножатей.

Боротьба йшла на рівні дебатів, а Києву тим часом вдалося підпорядкувати Біличі Київській у складі якогось роду автономії. У 1941 році нові Берківці поділили надвоє і одну частину віддали Києву, залишивши назву, а другу найменували - імені Коцюбинського (на честь українського письменника Михайла Коцюбинського).

У 1966 році смт перейменовано на Коцюбинське. На той час з усіх боків вже був Київ, який повністю поглинув Біличі і селище стало анклавом, завдяки відчайдушному опору приєднанню до столиці. Відтоді залишився статус-кво. Коцюбинське стоїть осібно від столиці, відгородившись від неї лісом вздовж своїх адміністративних кордонів, а Київ вже майже 100 років мріє включити цей район у свої кордони. Динаміка розвитку інфраструктури селища позитивна, особливо за останні 5 років: зроблено капітальні ремонти доріг, побудовані тротуари, відремонтовані та побудовані нові дитячі майданчики, обладнано зони для відпочинку, упорядковані прибудинкові території. Більше половини бюджету громади витрачається на заклади освіти та культури. У селищі функціонує школа, ліцей, два садочки, музична та спортивна школи, будинок культури, селищна бібліотека. Створюються приватні заклади освіти. Розвинута також соціальна сфера: у приміщенні Коцюбинської селищної ради функціонує ЦНАП, працює Служба у справах дітей та управління соціального захисту. Працюють 4 великих підприємства та 6 малих. Розвинута мережа послуг: супермаркети, магазини, салони тощо.

Розглядаючи генеральний план селища, можна встановити, що залізниця умовно розділяє Коцюбинське на дві частини, кожна з яких має свою історичну та культурну цінність та особливість. За сучасних умов, коли інтенсивно розвивається приміська зона та щодня відбуваються маятникові міграції із передмістя в місто, залізниця не лише не втратила, а й набула вагомого значення для селища Коцюбинське, особливо для тих мешканців, які щодня їздять до Києва та користуються її послугами.

Публічні простори, а за ними і громадські центри, сформувалися в селищі історично. Основою кожного з них є промислове підприємство, куди на роботу приїздили люди, облаштовували життя і побут.

У 1929 році в селищі будується завод «Воєнвед». Називався він «Новий завод», потім ДОК, а тепер АТ Білицький ДОК. У 1920-х роках засноване лісництво. Пізніше будується Будинок культури зі своєю прибудинковою площею, магазини, невеличкі кафе. Приміщення по вул. Доківській 2 займає Коцюбинська селищна рада. По іншу сторону залізничної колії знаходиться залізничний вокзал, облаштовується пішохідний міст. Формується публічний простір першого рівня «Центральний».

Ще з часу початку будівництва залізниці Київ-Ковель, на місцевості поруч зі станцією Біличі почала активно розвиватися промисловість. Теперішня Коцюбинська меблева фабрика взяла свій початок ще від лісопилки, яку створили 1928р. Там виготовляли заготовки для паркету і відправляли на експорт у Польщу і в інші країни. Різали ліс на дошки для внутрішнього використання. Пізніше це підприємство мало назву «Старий завод», «Укрдрев», а з 60-х років меблева фабрика. Тепер це АТ «Білицька меблева фабрика». Вводиться в експлуатацію дитячий

садочок «Білочка» для дітей працівників фабрики, багатоквартирні будинки, що є новим в приватному секторі. Саме тут сформувався публічний простір другого рівня «Меблева».

1947 року було створено гранітно-полірувальну фабрику. Зараз це АТ Камнеобробний комбінат «Біличі». В Україні це підприємство відоме композицією княгині Ользі в Києві, пам'ятником архистратигу Михаїлу, оздобленням Київського метрополітену, палацу культури «Україна», Київської філармонії і багатьма іншими роботами. Трохи згодом по вул. Будівельній (нині вул. Пономарьова) будується загальноосвітня школа, облаштовується амбулаторія. У повоєнні роки збудовано гіпсовий завод, тепер це завод «Теплозвукоізоляції». Утворився публічний простір «Школа».

На виїзді з Коцюбинського засновано «Промкомбінат» — деревообробне підприємство. Потім воно називалось Київський ДОЗ КЕУ КВО, в 90-х роках ТЛПО. На території селища були і є: склад будматеріалів, електромайстерні, картографічна установа. Згодом почалося велике будівництво житлових комплексів і утворився публічний простір «Атлант».

Громадські центри Коцюбинського різних рівнів можна представити на картосхемі (рис.1.).

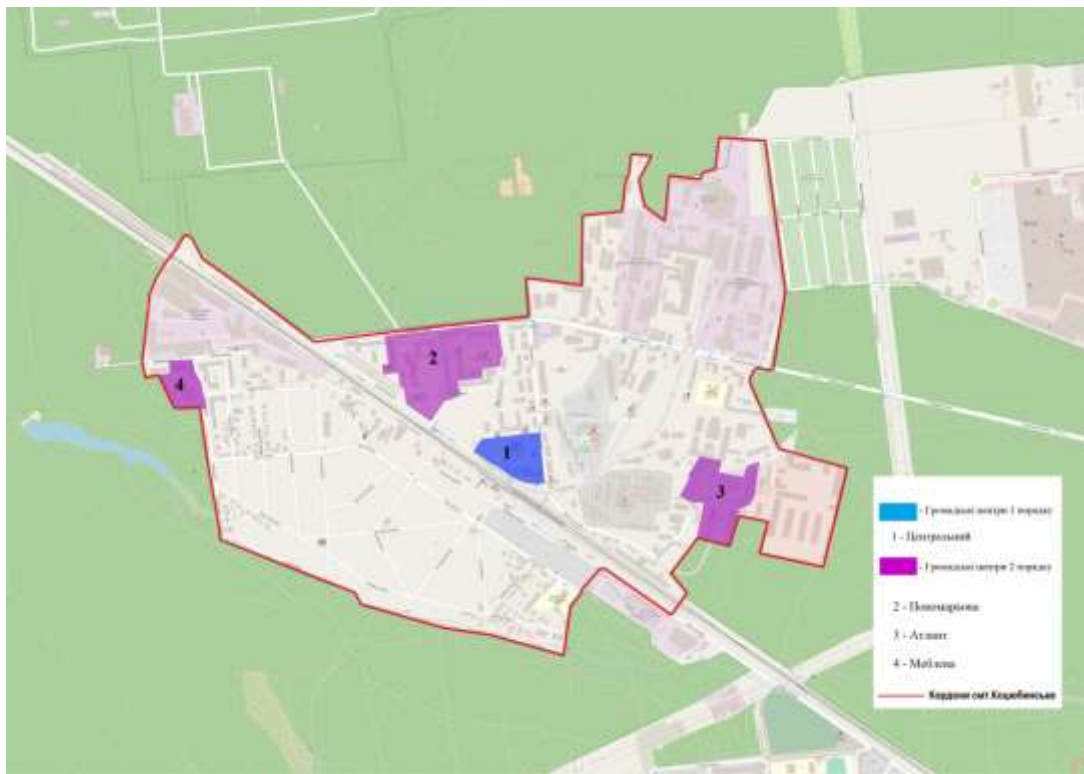

Рис.1. Громадські центри селища Коцюбинське (* складено автором)

Громадський центр першого рівня «Центральний» (рис.2) розташовано в межах вул. Доківська, Залізнична та пров. Парковий. Він містить будівлю селищної ради, управління освіти, культури, молоді, спорту та туризму, ЦНАП, соціальні служби, залізничний вокзал, автостанцію, центральний ринок, будинок культури, Центральний парк, об'єкти торгівлі та ресторанного господарства тощо. Окрім будівель наявні зелені простори (зони) біля будинку культури та об'єкти культурної спадщини: пам'ятники Героям II Світової війни та Героям АТО. В умовах військового вторгнення російської федерації даний громадський простір трансформувался та став осередком захисту та прихистку. У приміщенні селищної ради почав свою роботу гуманітарний штаб, надавалася вся необхідна допомога населенню (ліки, продукти харчування, предмети гігієни, одяг тощо) та проводилася інформаційна і роз'яснювальна робота. У приміщенні управління освіти, культури, молоді, спорту та туризму було організовано центр надання психологічної допомоги, видавалися пенсійні виплати.

Рис.2. Громадський центр «Центральний» (* складено автором)

Громадські центри нижчого рівня представлені центрами: «Меблева», «Школа» і «Атлант». Громадський центр «Меблева» (рис.3) обмежується вул. Меблева, Лісова та Залізнична. Тут знаходиться меблева фабрика, пожежна частина, ЖЕК «Біличі», реабілітаційний центр, озеро із зоною відпочинку, клуб бойових мистецтв, лісова зона. Найбільший зелений простір саме в цьому центрі. Лісова зона межує з житловими будинками та будівлями Меблевої фабрики, зовсім поруч в лісі озеро, що має пляжну зону, дитячі майданчики, зону риболовлі. Громадський центр «Школа» (рис.4) розташований в межах вул. Пономарьова, Паркової та Залізничної та представлений загальноосвітньою школою (нині Коцюбинський ліцей №1), ДЮСШ зі спортивними майданчиками, площадками та тренажерами, амбулаторією, автошколою, фітнес-клубами, садочком «Ластівка», відділенням ощадбанку та селищною бібліотекою. Транспортна доступність максимальна, зупинка маршрутки «Школа», місця для паркування. По інший бік від головної дороги знаходиться зелена лісова зона, що до війни використовувалася для прогулянок, природознавчих екскурсій, спортивного орієнтування. Наразі з огляду на мінну безпеку лісова зона закрита. Після 24 лютого 2022 року підвальні приміщення Коцюбинського ліцею №1 (тир, спортивні зали орендарів) стали житлом більш ніж для 500 місцевих жителів, серед яких було до 50 малолітніх дітей. Деякі класні приміщення стали кухнями, деякі – ігровими кімнатами. Методичний кабінет ліцею та приміщення амбулаторії стали центром медичної допомоги, де зберігалися та сортувалися медикаменти. На базі закладу дошкільної освіти «Ластівка» працювала польова кухня. На території закладу освіти є пам'ятник Т.Г.Шевченку, на стінах – меморіальні дошки Героям АТО Максиму Ридзаничу та Владиславу Стрюкову.

Громадський центр «Атлант» (рис.5) сформувався після зведення багатоповерхових будинків ЖК «Атлант» та ЖК «Коцюбинське» досить недавно. В його арсеналі є безпосередньо житлові комплекси з дитячими майданчиками, парковками, салонами, маркетами, парковими зонами, приватним садочком «Білчєня», розвивальними студіями, відділенням Приватбанку, ліською зоною. Об'єктів культурної спадщини даний центр не має, оскільки там в основному новобудови.

Важливими дослідницькими інструментами дослідження є наочні спостереження за життєдіяльністю громадського простору селища Коцюбинське Київської області, активністю місцевих мешканців із застосуванням методу анкетування за такими ключовими напрямками: вік, статус економічної активності, територіальні вподобання місця проведення дозвілля, пріоритету

вибору цього місця, стан обраних для відпочинку публічних просторів, ступінь потреби в їх змінах чи доповненнях.

Рис.3. Громадський центр «Меблева» (* складено автором)

Рис.4. Громадський центр «Школа» (* складено автором)

Рис.5. Громадський центр «Атлант» (* складено автором)

Результатами дослідження показали, що вище вказані центри дійсно існують. Більшою частиною респондентів стали жінки (80,3%) віком 41-50 років (20,4%). Активними учасниками дослідження також була молодь, найменше респондентів у віковій категорії після 60 років (2,3%). 32,4% учасників дослідження службовці, близько 24% - учні та студенти, 10,2% - керівники. Місцем роботи/навчання є Коцюбинське (52,8%) та Київ (40,8%). Найбільше вільного часу респонденти проводять в Коцюбинському (72,9%) та Києві (23,6%), віддають перевагу активному відпочинку (69,7%) та проживають у своїй більшості у районах: ДОК (23,6%), ДОЗ (19,4%), Пономарьова (18%) та Меблева (15,5%). Саме ці райони і є громадськими центрами, відповідно: «Центральний», «Школа», «Атлант» та «Мєблева». Найбільше вільного часу жителі селища проводять у центральному парку (30,6%) та лісовій зоні (38%), що є частиною громадських центрів другого рівня, витрачаючи на відпочинок 1-3 години, або понад 3 години (39,8%), надаючи перевагу прогулянкам з рідними та друзями (42,3%), прогулянкам з дітьми (32,4%) та відвідуванню магазинів (21,8%), добираючись до місця відпочинку пішки (76,1%). На організацію свого дозвілля у публічному просторі не готові витратити кошти 7,4% опитаних, всі інші жителі селища готові до вкладання особистих коштів у розвиток осередків дозвілля, в середньому зазначають суму внеску 100-500 грн. Наразі стан обраних для відпочинку публічних просторів оцінюється респондентами як добрий (46,5%) та задовільний (49,6%), а для того, щоб він став цікавим та різноманітним необхідно посилити безпеку (33,1%), зайнятися озелененням (26,1%), облаштувати місця для відпочинку (21,1%) та пішохідні зони (19,4%), збільшити кількість дитячих майданчиків (16,9%).

Громадський центр – це так би мовити живий організм, який росте та розвивається. Для розвитку, в свою чергу, потрібні певні зусилля, витрати, вкладення. Наразі в розробці стратегія розвитку Коцюбинської територіальної громади, планується розвиток громадських центрів в тому числі. Молодіжною радою Коцюбинської ТГ були надані пропозиції щодо розвитку кожного громадського центру/простору як окремо взятого, так і загалом. Загальні рекомендації:

1. Використовувати туристсько-краєзнавчий потенціал селища, що налічує близько двадцяти історичних пам'яток, найбільш відомим з яких є Хутір Любка, об'єкти архітектури та монументального мистецтва, природні об'єкти (давні мохи, лісові заповідні та паркові зони), до прикладу: Біличанський ліс. Одним із засобів проведення туристсько-краєзнавчої роботи є природознавчі екскурсії, яким властиве розширювати природничі знання, формувати естетичний смак. Також – це прекрасна форма відпочинку, особливий вид діяльності, що сприяє безпосередньому сприйняттю навколишнього світу, спостереження природних об'єктів та явищ, є тією силою, що робить частини населеного пункту, де знаходяться об'єкти екскурсійної діяльності,

більш привабливими, що в багатьох випадках впливає на створення та розвиток громадського центру.

2. В пріоритет ставити безпечність громадського простору, де мають бути пункти екстреного голосового зв'язку для забезпечення негайної допомоги у випадку необхідності; відеоспостереження з метою забезпечення, розкриття та запобігання злочинності; централізована система освітлення, аварійна сигналізація для контролю інженерного стану житлових будинків та споруд; охоронно-пожежна сигналізація для виявлення випадків загоряння та спроб несанкціонованого проникнення на ті чи інші об'єкти.

3. Дотримуватися гасла «Громадський простір - безбар'єрний простір». Широкі тротуари, пандуси, спеціально обладнаний транспорт та приміщення загального користування для людей з інвалідністю, зручні умови для пересування та відпочинку з дитячими візками, наявність основної інформації спеціальними шрифтами для людей з вадами зору.

4. Діджиталізація, або глибинне проникнення цифрових та інноваційних технологій в систему освіти, медицини, транспортної інфраструктури, соціально-побутової сфери. До прикладу: «Розумна медицина» - та, яка ефективно використовує інформацію, детально її аналізує і швидко застосовує, використовуючи електронну інтеграційну систему даних по пацієнтах. Це дозволить зменшити число лікарських помилок і підвищити ефективність лікування. «Розумна освіта» - включає в себе такі сервіси, як: електронний журнал, інтерактивні дошки-панелі, системи електронного доступу в школу. Дистанційна взаємодія учителя з учнем, віртуальні практикуми, інтерактивні уроки. «Розумне суспільство» - електронна система, яка допомагає відслідковувати місцеві свята, фестивалі, перекриття вулиць, планові та аварійні роботи.

Висновки. В умовах карантинних обмежень та військового стану особливо важливим для людей є віднайти таке місце проживання, де є скупчення всіх можливих послуг на задоволення будь-яких потреб. Саме тому цікавими стають субурбії, до прикладу: селище Коцюбинське. Такому вибору сприяє низка чинників, серед яких важливими є площа на наявність окремих просторів для кожного члена родини, наявність загального простору для спільного відпочинку сім'ї, наявність сформованих прибудинкових територій, часто саме закритих через низку загроз, наявність і доступність необхідної інфраструктури. У такий спосіб інтенсивного розвитку набули процеси житлової субурбанізації в селищі Коцюбинське, що має всі переваги пристолочного селища-супутника та приваблює мешканців не лише столичного регіону. Відповідно у селищі стали чітко виділятися один громадський центр першого рівня та три громадські центри нижчого рівня з відповідною інфраструктурою, сформовані в межах старих промислових зон селища з межуючими рекреаційними територіями. У селищі поєднався міський спосіб життя з сучасними його рисами та певні елементи сільського способу життя зі своїми місцевими традиціями, адже в ньому є і приватний сектор і великі житлові комплекси.

Приміський простір зазнає швидкої трансформації не тільки тому, що гіперактивно розвивається ринок приміської нерухомості в контексті щільності забудови, концентрації закладів різного спрямування, а й від повномасштабного вторгнення російської федерації. Громадські центри селища Коцюбинське з початку військової агресії стали інформаційними осередками, місцями укриття для мешканців селища, гуманітарними штабами, пунктами видачі продуктів, готових страв, одяжі, медикаментів, засобів гігієни. Така трансформація дала змогу втримати селище від рашиської навали, адже воно було останньою лінією оборони Києва.

Список використаних джерел

1. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій». URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf>
2. Дідик В.В., Павлів В.В. Планування міст: навч. посібник. Львів: Львівська політехніка, 2003. 407с.
3. Довідник проєктувальника. Містобудування. / За заг. ред Т.Ф.Панченко. К.: Укрархбудінформ, 2001. 188 с.
4. Запотоцька В. А., Гнатюк С. С. Житлова субурбанізація: практики трансформацій на прикладі міста Ірпінь. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія Географія. 2021. Вип. 1/2(78/79). С 32-39. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2021.78-79.5>
5. Мезенцев ,К.В., Провотар, Н. І., Гнатюк, О. М., Мельничук, А. Л., Денисенко, О. О., 2020. Траєкторії розвитку приміських просторів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Географічні науки», 13, 63-75. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2020-13-7>
6. Осетрін М.М. Міські дорожньо-транспортні споруди. Навч. посіб. для студентів ВНЗ. К., ІЗМН, 1997. 196 с.
7. Основи урбаністики : Навч. посіб. для студ. У 2-х ч. Ч. 2. Розпланування та забудова міст / Б. С. Посацький; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Л., 2001. 243 с. Бібліогр.: 24 назви.
8. Основи урбаністики. Територіальне та просторове проєктування : навч. посіб. [для студентів баз. напрямку "Архітектура"] / Б. С. Посацький ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". 2-ге вид., доповн. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 368 с. : іл.
9. Підвищення ефективності містобудівних рішень в організації приміських територій : монографія / М. М. Габрель ; Львів. нац. аграр. ун-т. Львів : Сполом, 2014. 272 с. : іл., табл. Бібліогр.: с. 260-270 (123 назви). ISBN 978-966-665-968-5

10. Соціальна мобільність у просторі великого міста : монографія / О. В. Сенюра; Приват ВНЗ "Львів. ун-т бізнесу та права". Львів, 2015. 214 с. : Бібліогр.: с. 161-180.
11. Стратегічне планування розвитку міста : монографія / О. І. Карий. – 2-ге вид., переробл. і доповн. Л. : ЗУКЦ, 2007. 318 с. : іл. Бібліогр.: с. 303-314 (199 назв). ISBN 978-966-8445-63-7
12. Урбаністика: Навч. посібник/ О.С. Безлюбченко, О.В. Завальний. Харків: ХДАМГ, 2003.- 254 с.
13. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 438 с.
14. Шилова Т.О. Міське комунальне господарство: Навчальний посібник. К.: КНУБА, 2006. 272 с.
15. Fisher, T., 2003. Differentiation of growth processes in the peri-urban region: an Australian case study. *Urban Studies*, 40(3), 551-565. DOI:10.1080/0042098032000053914 10.1080/0042098032000053914
16. Ford, T., 1999. Understanding population growth in the peri-urban region. *International Journal of Population Geography*, 5(4), 297-311. DOI: 10.1002/(SICI)1099-1220(199907/08)5:4<297::AID-IJPG152>3.0.CO;2-O
17. Hirt, S., 2007. Suburbanizing Sofia: Characteristics of Post-Socialist Peri-Urban Change. *Urban Geography*, 28 (8), 755–780. DOI:10.2747/0272-3638.28.8.755
18. Leetmaa, K., Brade, I., Anniste, K., Nuga, M., 2012. Socialist summerhome settlements in post-socialist suburbanization. *Urban Studies*, 49 (1), 3. DOI: 10.1177/0042098010397399
19. Leetmaa, K., Tammaru, T., Anniste, K., 2009. From Priorities-led to Market-Led Suburbanisation in a Post-Communist Metropolis. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 100(4), 436-453. DOI:10.1111/j.1467-9663.2009.00551.x
20. Ouředníček, M., 2007. Differential suburban development in the Prague urban region. *Geografiska Annaler*, 89 B (2), 111-126. DOI: 10.1111/j.1468-0467.2007.00243.x
21. Savchuk, I., Zapototskyi, S., 2020. Cottage settlements in capital region of Ukraine. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 29(2), 415-421. DOI: 10.15421/112037
- Tammaru, T., 2001. Suburban growth and suburbanization under central planning: the case of Soviet Estonia. *Urban Studies*, 38(8), 1341-1357. DOI: 10.1080/00420980120061061

References

1. DBN B.2.2-12:2019 "Planning and development of the territory". URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf>
2. Didyk V.V., Pavliv V.V. City planning: Education. manual Lviv: Lviv Polytechnic, 2003. 407p.
3. Handbook of the designer. Urban planning. /For general edited by T.F. Panchenko. K.: Ukrakhbudinform, 2001. 188 p.
4. Zapototska V. A., Hnatyuk S. S. Residential suburbanization: transformation practices on the example of the city of Irpin. *Bulletin of Kyiv National University named after Taras Shevchenko. Series Geography*. 2021. Issue 1/2(78/79). С 32-39. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2021.78-79.5>
5. Mezentsev, K.V., Provotar, N.I., Hnatyuk, O.M., Melnychuk, A.L., Denysenko, O.O., 2020. Development trajectories of suburban spaces. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Geographic Sciences"*, 13, 63-75. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2020-13-7>
6. Osetrin M.M. City road and transport facilities. Education manual for university students. K., IZMN, 1997. 196 p.
7. Basics of urban planning: Education. manual for students In 2 parts. Part 2. Planning and construction of cities / B. S. Posatskyi; National Lviv Polytechnic University. L., 2001. 243 с. Bibliography: 24 titles.
8. Basics of urbanism. Territorial and spatial planning: teaching. manual [for basic students. in the direction of "Architecture"] / B. S. Posatskyi ; Ministry of Education and Science of Ukraine, National Lviv Polytechnic University. 2nd ed., supplement. Lviv: View of Lviv. polytechnics, 2011. 368 p. : fig.
9. Increasing the efficiency of urban planning decisions in the organization of suburban territories: monograph / M. M. Gabrel; Lviv. national agrarian Univ. Lviv: Spolom, 2014. 272 p. : ill., tab. - Bibliography: p. 260-270 (123 titles). ISBN 978-966-665-968-5
10. Social mobility in the space of a big city: a monograph / O. V. Senyura; Private university "Lviv University of Business and Law". Lviv, 2015. 214 с. Bibliography: p. 161-180.
11. Strategic planning of city development: monograph / O. I. Kariy. 2nd ed., revised. and additional L.: ZUKTS, 2007. 318 p. : fig. - Bibliography: p. 303-314 (199 titles). ISBN 978-966-8445-63-7
12. Urbanism: Education. manual/ O.S. Bezlyubchenko, O.V. Overwhelming Kharkiv: KhDAMG, 2003. 254 p.
13. Urbanistic Ukraine: at the epicenter of spatial changes: monograph / edited by K. Mezentseva, Ya. Oliynyka, N. Mezentseva. - Kyiv: "Fenix" Publishing House, 2017. - 438 p.
14. Shilova T.O. City communal economy: Study guide. K.: KNUBA, 2006. 272 p.
15. Fisher, T., 2003. Differentiation of growth processes in the peri-urban region: an Australian case study. *Urban Studies*, 40(3), 551-565. DOI:10.1080/0042098032000053914 10.1080/0042098032000053914
16. Ford, T., 1999. Understanding population growth in the peri-urban region. *International Journal of Population Geography*, 5(4), 297-311. DOI: 10.1002/(SICI)1099-1220(199907/08)5:4<297::AID-IJPG152>3.0.CO;2-O
17. Hirt, S., 2007. Suburbanizing Sofia: Characteristics of Post-Socialist Peri-Urban Change. *Urban Geography*, 28 (8), 755–780. DOI:10.2747/0272-3638.28.8.755
18. Leetmaa, K., Brade, I., Anniste, K., Nuga, M., 2012. Socialist summer home settlements in post-socialist suburbanization. *Urban Studies*, 49 (1), 3. DOI: 10.1177/0042098010397399
19. Leetmaa, K., Tammaru, T., Anniste, K., 2009. From Priorities-led to Market-Led Suburbanisation in a Post-Communist Metropolis. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 100(4), 436-453. DOI:10.1111/j.1467-9663.2009.00551.x
20. Ouředníček, M., 2007. Differential suburban development in the Prague urban region. *Geografiska Annaler*, 89 B (2), 111-126. DOI: 10.1111/j.1468-0467.2007.00243.x
21. Savchuk, I., Zapototskyi, S., 2020. Cottage settlements in the capital region of Ukraine. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 29(2), 415-421. DOI: 10.15421/112037
- Tammaru, T., 2001. Suburban growth and suburbanization under central planning: the case of Soviet Estonia. *Urban Studies*, 38(8), 1341-1357. DOI: 10.1080/00420980120061061

Надійшла до редколегії 07.06.2023

Прийнята до друку 24.07.2023